

jer su njihove težnje suprotstavljene. Čovek ne može biti *ni isključivo materija, ni isključivo duh*, što važi i za lepotu – koja nije ni čisto pojavna, ni čisto duhovna kategorija.

Njegova čuvena teza iz *Pisama o estetskom vaspitanju čoveka* – da se čovek „igra samo onda kada je u punom značenju reči čovek, i on je samo onda čovek kada se igra“ (Šiler, 2007, str. 155) postavlja igru u centar estetičkih razmatranja i upućuje na nekoliko važnih zaključaka. Prvi rasvetljava Grlić konstatacijom da je čovek zaista svoj jedino tokom igre – ne pripada nikome i ničemu drugom, nije uslovljen ni prirodom ni moralom, niti obavezan bilo kakvim pravilima, osim onih koje kroz samu igru autonomno postavlja i koji nemaju karakter prinude. Drugi se tiče razlike između moralne i estetske slobode – lepota je moguća samo onda kada nije uslovljena sebi neadekvatnim normama, a jedino područje koje joj to omogućava je područje igre: ali, „ne unižava li se lepo time što se od njega pravi prosta igra (Šiler, str. 154)“?, pita se Šiler. Pitanje se tiče dotadašnjeg statusa igre u kulturološkom smislu, koji nije bio visoko rangiran i koji je bio vezan za *ono neozbiljno*.

Šiler ne samo da određuje čoveka u punom smislu tek kroz igru, nego naglašava da čovek misli ozbiljno *samo kada* je u pitanju prijatno, dobro, savršeno, dok se sa lepotom igra. Lepota se, dakle, ne može dosegnuti ni čisto čulno, ni duhovno, već upravo kroz igru, kao jedini fenomen koji može da sintetiše te dve čovekove sfere. Šiler ovo razmatranje uzdiže na praktički i politički nivo, smatrajući da je i poetski dozvoljeno i filozofski ispravno nazvati i smatrati lepotu „svojim drugim tvorcem (Šiler, F., 2007, str. 172)“, jer ona *omogućava* da se čovek razvije, iako je njegovoj slobodnoj volji dalje prepušteno da li će se to zaista i dogoditi.

Hegel igru u estetskom smislu ne posmatra kao filozofski relevantan problem – navodi samo da su antički Grci tokom igre bili oslobođeni nužnosti i potreba, a da sâm fenomen igre